

Súd: Krajský súd Košice
Spisová značka: 5Co/203/2022
Identifikačné číslo súdneho spisu: 7220208094
Dátum vydania rozhodnutia: 25. 07. 2023
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Zuzana Stolárová
ECLI: ECLI:SK:KSKE:2023:7220208094.1

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Košiciach v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Zuzany Stolárovej a členiek JUDr. Adriany Murínovej a JUDr. Slávky Zborovjanovej v spore žalobcu: A. B., nar. XX.XX.XXXX, bytom C. XXX/X, D. E., zastúpeného JUDr. Jánom Klučkom, advokátom, Ku Potoku 4, Košice, proti žalovanému: Slovenská republika, v mene ktorej koná Ministerstvo vnútra SR, Pribinova 2, Bratislava, o zaplatenie nemajetkovej ujmy, o odvolaní žalovaného proti rozsudku Okresného súdu Košice II zo dňa 26. apríla 2022 č.k. 20C/56/2020-85

rozhodol:

P o t v r d z u j e rozsudok vo vyhovujúcom výroku v časti, v ktorej žalovaný je povinný zaplatiť žalobcovi sumu 2.500 eur a v prevyšujúcej časti vyhovujúci výrok m e n í tak, že žalobu z a m i e t a .

Žalobcovi priznáva proti žalovanému náhradu trov celého konania v plnom rozsahu.

o d ô v o d n e n i e :

1. Okresný súd Košice II (ďalej aj súd prvej inštancie alebo aj súd) napadnutým rozsudkom zaviazal žalovaného k povinnosti zaplatiť žalobcovi sumu 5.000 eur do troch dní od právoplatnosti rozsudku a súčasne mu priznal náhradu trov konania v rozsahu 100 %.

2. Rozhodol tak o žalobe, ktorou si žalobca uplatnil peňažný nárok v dôsledku tvrdenej ujmy spôsobenej mu žalovaným v dôsledku porušenia práva Európskej únie v súvislosti s úpravou dovoleného rozsahu pracovného času hasiča upravenej smernicou EÚ 2003/88/ES, ktorú žalovaný žiadal v celom rozsahu zamietnuť.

3. Vec právne posúdil podľa čl. 7 ods. 2, čl. 144 ods. 1 Ústavy SR, príslušné články smernice EPaR 2003/88/ES zo 4.11.2003, § 85 ods. 1, 2, § 86 ods. 1 až 3, § 91 ods. 1 a 3, § 92 ods. 1, § 97 písm. h), § 103 zákona č. 315/2001 Z.z., § 11 a § 13 Občianskeho zákonníka, keď konštatoval, že prejednanie žalobou uplatneného nároku patrí do právomoci všeobecného súdu. Z príslušných citovaných ustanovení Ústavy SR vyplýva slovenským súdom povinnosť dodržiavať komunitárne právo a tiež, že sudcovia pri rozhodovaní sú viazaní aj medzinárodnou zmluvou, t.j. zmluvou Európskej únie, zmluvou o založení Európskeho spoločenstva a ostatnými prameňmi primárneho práva EÚ. Prednosť komunitárneho práva, jeho účinnosť a tiež inštitút zodpovednosti členského štátu vyplýva z judikatúry Súdneho dvora Európskych spoločenstiev, ktorá vychádza zo zásady pacta sunt servanda a zo zásady komunitárnej lojality, na základe ktorých sú členské štáty povinné prijať všetky opatrenia potrebné na zabezpečenie plnenia záväzkov vyplývajúcich zo zmluvy alebo z činnosti inštitúcií Spoločenstva a zdržať sa akýchkoľvek opatrení, ktoré by mohli ohroziť dosiahnutie cieľov zmluvy alebo reálne účinnok komunitárneho práva. Zodpovednosť členského štátu je v tomto prípade absolútna a objektívna. Priama aplikovateľnosť komunitárneho práva podľa súdneho dvora bola po prvýkrát vysvetlená v prípade Simmenthal so záverom, že každý vnútroštátny súd je ako orgán členského štátu v medziach svojich

právomocí povinný aplikovať komunitárne právo a chrániť práva, ktoré toto právo jednotlivcom priznáva tak, že nesmie aplikovať žiadne skoršie alebo neskoršie ustanovenia vnútroštátneho práva, ktoré sú s komunitárnym právom v rozpore. Súčasne podľa Európskeho súdneho dvora smernica 2003/88/ES má priamy účinok. K námietke ohľadne pôsobnosti predmetnej smernice tiež na štátnu službu príslušníkov Hasičského a záchranného zboru uviedol, že vecná pôsobnosť smernice je zakotvená v čl. 1 ods. 2 a v čl. 1 ods. 3. Aplikáciu smernice 2003/88/ES v prípade hasičov výslovne potvrdil Súdny dvor EÚ, keď uviedol, že pracovná pohotovosť hasičov v spojení s ich riadnym pracovným časom nesmie prekročiť maximálny týždenný 48-hodinový pracovný čas. Okrem toho poukázal tiež na rozhodnutie vo veci C-429/09 a z novej judikatúry tiež právnu vec Matzaka. Okrem toho to, že smernica sa vzťahuje aj na príslušníkov Hasičského a záchranného zboru v prípade služobného času je podporená aj tým, že Príloha č. 4 bod 6 k zákonu o Hasičskom a záchrannom zbore do zákona prebrala aj smernicu Európskeho parlamentu a Rady 2033/88/ES, čo potvrdzuje zámer zákonodarcu smernicu prebrať do zákona v súlade s požiadavkami európskeho práva bez akýchkoľvek výnimiek. Na tomto závere nič nebráni to, že príslušníci Hasičského a záchranného zboru vykonávajú zároveň aj zásahovú činnosť v zmysle zákona č. 129/2002 Z.z. o integrovanom záchrannom systéme a že plnia úlohy aj na úseku ochrany pred požiarimi a na úseku civilnej ochrany obyvateľstva. Pokiaľ ide o úpravu zákona o Hasičskom a záchrannom zbore, z jeho zákonných ustanovení nevyplýva, že by služobná pohotovosť hasičov v mieste výkonu služby bola považovaná za súčasť ich služobného času a v tomto spočíva jeho rozpor s právom Únie. Súdny dvor pritom niekoľkokrát konštatoval, že pojem pracovný čas uvedený v smernici je autonómnym pojmom práva EÚ a je potrebné ho definovať podľa objektívnych vlastností s odkazom na systém a účel tejto smernice, ktorým je zlepšenie životných a pracovných podmienok pracovníkov. Článok 2 ods. 1 a 2 smernice vymedzuje pracovný čas ako akýkoľvek čas, počas ktorého pracovník pracuje podľa pokynov zamestnávateľa a vykonáva svoju činnosť alebo povinnosti a časť odpočinku ako akýkoľvek čas, ktorý nie je pracovným časom. Súdny dvor tiež viackrát rozhodol, že členské štáty nemôžu jednostranne určiť rozsah pôsobnosti čl. 6 písm. b) smernice tak, že uplatnenie tohto nároku pracovníkov na to, aby týždenný pracovný čas nepresahoval maximálnu hranicu, budú viazať na nejakú podmienku alebo ho určitým spôsobom obmedzia. Súčasne vyslovil názor, že na činnosť vykonávanou žalobcom v rámci služobného pomeru sa výnimka zakotvená v čl. 2 ods. 2 smernice 89/391/EHS nevzťahuje za bližšej argumentácie, pokiaľ ide o jeho body 73. a nasledovné napadnutého rozsudku.

4. Vo vzťahu k uplatnenej náhrade škody konštatoval neexistenciu osobitnej právnej úpravy ohľadne uplatneného nároku a súčasne dospel k záveru, že predmetný nárok je potrebné posúdiť ako nemajetkovú ujmu v zmysle slovenského práva, kedy možno použiť pravidlá týkajúce sa náhrady nemajetkovej ujmy fyzickej osobe podľa § 11 až § 13 OZ, ktorý upravuje vzťah obsahom aj účelom najbližšie k náhrade škody žalobcu. V ďalšom vysvetlil a ozrejmil podmienky uplatnenia nároku podľa judikatúry Európskeho súdneho dvora, ktorými sú 1/ cieľom porušenej právnej normy únie je priznať jednotlivcom práva, 2/ porušenie je dostatočne závažné a 3/ medzi týmto porušením a škodou spôsobenou jednotlivcom existuje priama príčinná súvislosť. Pokiaľ čl. 6 písm. b) smernice priznáva jednotlivcom práva a súčasne ide o priamy účinok tejto smernice, je splnená podmienka týkajúca sa existencie práva na náhradu škody. Porušenie práva únie je dostatočne závažné, pretože v tomto prípade pokiaľ žalobca odpracoval nad stanovený limit v zmysle čl. 6 písm. b) smernice, ktorá skutočnosť medzi stranami sporu nebola sporná, ide o zjavné porušenie judikatúry súdneho dvora a preto sa musí považovať za dostatočne závažné z čoho vyplýva, že je dané splnenie aj druhej podmienky. Pokiaľ ide o existenciu priamej príčinnej súvislosti k tomu poukázal na to, že nemajetková ujma sa všeobecne nepremieta do fyzickej integrity ani do majetkovej sféry fyzickej osoby, ale prenáša sa do psychickej sféry fyzickej osoby a jej postavenia v spoločnosti a jej zmyslom je zmierniť nepriaznivý následok neoprávneného zásahu. Súčasťou práva na ochranu osobnosti je aj právo na súkromie a na rodinný život a jedným z najvýznamnejších osobnostných práv je aj právo na ochranu zdravia. V pracovno-právnej oblasti je právo na ochranu zdravia zabezpečované predovšetkým zavádzaním opatrení na zlepšenie bezpečnosti a ochrany zdravia pracovníkov vrátane úpravy pracovných podmienok, medzi ktoré patrí aj organizácia pracovného času a odpočinku, keď aj v zmysle čl. 24 Všeobecnej deklarácie ľudských práv vyplýva, že každý má právo na odpočinok a zotavenie vrátane rozumného vymedzenia pracovného času a pravidelne platenej dovolenky. Aj z ustanovení Smernice Rady 89/391/EHS a tiež Smernice Rady 2003/88/ES vyplýva, že stále príliš vysoký výskyt pracovných úrazov a chorôb z povolania si vyžadujú bezodkladné zavedenie alebo zlepšenie preventívnych opatrení na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pracovníkov a zaistiť vyšší stupeň ich ochrany, v ktorej súvislosti všetci pracovníci by mali mať primeranú dobu na odpočinok. Pracovníkom Spoločenstva sa musí tak poskytnúť minimálne denný, týždenný a ročný čas odpočinku a primerané prestávky v práci. V kontexte uvedeného žalobcovi

nepochybne vznikla nemajetková ujma spočívajúca v porušení jeho základného osobnostného práva – práva na ochranu zdravia, telesnej a psychickej integrity spočívajúcej predovšetkým v porušení práva na primeranú dobu odpočinku. K samotnému posúdeniu výšky nemajetkovej ujmy zdôraznil, že táto je závislá od úvahy súdu, avšak na strane druhej úvaha súdu sa musí opierať o preskúmateľné hľadiská. Súd pri stanovení výšky náhrady nemajetkovej ujmy vychádzal zo skutkového stavu, ktorý nebol žalovaným rozporovaný a to, že týždenný pracovný čas žalobcu sa skladal zo 16,5 hodinových pracovných smien, po ktorých nasleduje 7,5 hodinová pohotovosť (t. j. 24 hodinové smeny) v takom rozsahu, že súhrn takto naskladaného týždenného pracovného času pravidelne prekračuje 48 hodín. Za danej situácie a tiež vzhľadom na náročnosť vykonávanej práce bolo možné konštatovať, že do osobnostných práv žalobcu, do jeho práva na jeho odpočinok, práva venovať sa rodine a záľubám a zvyšovať si svoju fyzickú zdatnosť a mentálnu kondíciu bolo zasiahnuté, pričom žalovaný neprijal žiadne opatrenia na zabezpečenie požiadavky, aby nebola prekročená maximálna hranica priebežného týždenného pracovného času, respektíve aby prijal vnútroštátnu právnu úpravu, ktorá by umožňovala služobného úradu rozvrhnúť príslušníkovi zboru služobný čas tak, že tento nepresiahne maximálnu hranicu stanovenú čl. 6 písm. b) smernice 2003/88/ES a preto žaloba na upustenie od neoprávneného zásahu a odstránenie trvalých následkov by nebola vhodným spôsobom odškodnenia, preto mal za to, že žaloba je v celom rozsahu dôvodná a uplatnená výška požadovanej peňažnej náhrady primeraná. O nároku na náhradu trov konania rozhodol podľa § 255 ods. 1 v spojení s § 162 ods. 1 CSP, keď úspešnému žalobcovi priznal náhradu trov konania v rozsahu 100 %.

5. Proti rozsudku podal žalovaný v zákonnej lehote odvolanie v celom rozsahu z odvolacích dôvodov podľa § 365 ods. 1 písm. a), f) a h) CSP. V prvom rade namietal nedostatok právomoci súdu s odôvodnením, že na to, aby súd mohol konštatovať odôvodnenosť uplatneného nároku, musel žalobca v prvom rade preukázať, že zákon č. 315/2001 Z.z. prebral Smernicu 2003/88/ES (ďalej aj smernica) nesprávne, t.j. žalobca by musel poukázať na také ustanovenia zákona č. 315/2001 Z.z., ktoré by boli v rozpore so smernicou. Súd konštatoval, že obsah smernice bol do tohto zákona prebratý nesprávne. Ak sa však súd chcel dostať do pozície orgánu, ktorému je zverená právomoc posudzovať súlad slovenských zákonov so smernicou EÚ, tak toto právo bez akýchkoľvek pochybností nespadá do kompetencie súdu a súd nemá zverenú právomoc na porovnanie súladu, resp. nesúladu zákona č. 315/2001 Z.z. so smernicou, ani v prípade žalobcu. Súd si takýto záver nemohol osvojiť ani ako predbežnú právnu otázku. Aby mohol súd konštatovať, že došlo k porušeniu práva Únie Slovenskou republikou, musel by najskôr rozhodnúť, že zákon č. 315/2001 Z.z. nesprávne prebral smernicu do slovenského právneho poriadku. Súd prvej inštancie sa vôbec nezaoberal, či do jeho právomoci vôbec patrí posudzovanie takto nastolenej otázky a v tomto smere rozsudok podľa jeho názoru vykazuje znaky arbitrárnosti. V súvislosti so vznesenou námietkou pasívnej vecnej legitímácie žalovaného zdôraznil, že v prípade transponovania, t.j. prebratia konkrétneho znenia alebo obsahu smernice do vnútroštátneho právneho poriadku členského štátu, je prebratie smernice premietnuté do podoby a textu právneho predpisu, ktoré musia byť s obsahom alebo znením smernice v súlade. Pokiaľ sa žalobca domnieval, že Slovenská republika v pôsobnosti Ministerstva vnútra SR nesprávne prebrala smernicu do zákona č. 315/2001 Z.z., žalobca musel preukázať, v čom vidí zásadné pochybenie, pre ktoré by mohla vzniknúť škoda. Pokiaľ žalobca v žalobe pripúšťa, že zákon č. 315/2001 Z.z. výslovne neustanovuje, že služobná pohotovosť hasičov v mieste výkonu služby je považovaná za súčasť ich služobného času, ani neobsahuje ustanovenie stanovujúce dĺžku týždenného pracovného času na 48 hodín, táto skutočnosť neznamená, že by smernica bola do zákona č. 315/2001 Z.z. prebratá nesprávne. Podľa názoru žalovaného nebolo jeho povinnosťou skopírovať doslovné znenie každého ustanovenia smernice do textu zákona č. 315/2001 Z.z. a žiadne ustanovenie tohto zákona nie je možné považovať za rozporné so smernicou. Pokiaľ ide o aplikáciu, t.j. použitie konkrétnych článkov smernice na konkrétny prípad, porušenie smernice môže byť spôsobené až aplikáciou jednotlivých ustanovení smernice, ak si adresát účinkov smernice vyložil jej ustanovenia v rozpore s jej obsahom. Až nesprávna aplikácia smernice by mohla v konečnom dôsledku založiť prípadný nárok na náhradu škody. V tomto rozsahu je podľa názoru žalovaného nevyhnutné, aby sa prebratie a aplikácia smernice rozlišovali. Pripomenul, že žalobca namietal nesprávne prebratie smernice, nie však jej aplikáciu v individuálnom prípade žalobcu a Slovenská republika teda nemôže niesť zodpovednosť za prípadnú nesprávnu aplikáciu smernice na pracovnoprávny vzťah žalobcu u jeho zamestnávateľa. Podľa názoru žalovaného sa miera zodpovednosti za prípadný vznik škody musí medzi dvomi samostatnými subjektmi (Slovenskou republikou a Ministerstvom vnútra SR) rozlišovať. Pokiaľ aj súd konštatoval, že aplikácia smernice na služobný pomer žalobcu bola nesprávna, nijako táto skutočnosť nesúvisí so zodpovednosťou Slovenskej republiky za správnosť prebratia smernice do svojho právneho poriadku. V tomto smere mal za to, že súd

prvej inštancie nesprávne právne posúdil otázku pasívnej vecnej legitímácie žalovaného, čo predstavuje odvolací dôvod podľa § 365 ods. 1 písm. h) CSP.

6. Odvolateľ v ďalšom namietal a mal za to, že súd nesprávne právne posúdil aj pôsobnosť smernice, ktorá sa na služobný pomer príslušníkov Hasičského a záchranného zboru nevzťahuje v plnom rozsahu. V tomto smere odcitoval článok 1 ods. 2, ods. 3, ods. 4, článok 2 ods. 1 a 2 Smernice 89/391/EHS. Odvolateľ z uvedeného vyvodil záver, že rozsah pôsobnosti Smernice 2003/88/ES je pozitívne vymedzený v článku 2 ods. 1 Smernice 89/931/EHS, ako aj negatívne v článku 2 ods. 2 Smernice 89/391/EHS. Smernica 2003/88/ES sa neuplatňuje na odvetvia činnosti, ktoré zahŕňajú určité osobitné činnosti služieb civilnej ochrany. Smernica 2003/88/ES sa na služobný pomer príslušníkov Hasičského záchranného zboru nevzťahuje v plnom rozsahu, a preto jej ustanovenia nemohli byť porušené tak, ako to tvrdí žalobca. Podľa názoru žalovaného, štátnu službu príslušníkov Hasičského a záchranného zboru vykonávajúci zásahovú činnosť, možno subsumovať pod negatívne vymedzenie pôsobnosti Smernice 89/391/EHS v článku 2 ods. 2. Oproti štandardným pracovnoprávnym vzťahom štátna služba príslušníkov Hasičského a záchranného zboru vykazuje aj špecifiká štátnej služby príslušníkov policajného zboru, ako aj profesionálnych vojakov. Preto úlohy, ktoré príslušníci Hasičského a záchranného zboru plnia, možno subsumovať pod pojem osobitné činnosti služieb civilnej ochrany v zmysle článku 2 ods. 2 Smernice 89/391/EHS. V tejto súvislosti odcitoval tiež § 12 zákona č. 42/1994 Z.z., § 3 ods. 1 a ods. 2 zákona č. 315/2001 Z.z. a § 8 ods. 1, § 12 ods. 1 zák. č. 129/2002 Z.z. Z uvedených právnych predpisov vyplýva, že Hasičský a záchranný zbor, resp. jeho príslušníci, vykonávajúci zásahovú činnosť, plnia okrem úloh na úseku ochrany pred požiarimi aj úlohy na úseku civilnej ochrany obyvateľstva, predovšetkým v oblasti priameho výkonu záchranných činností a z toho dôvodu sú činnosti vykonávané príslušníkmi Hasičského a záchranného zboru pri zásahovej činnosti práve tými osobitnými činnosťami služieb civilnej ochrany, na ktoré sa Smernica 89/391/EHS nevzťahuje. Pokiaľ ide o rozhodnutie vo veci V-429/09, toto sa týka navyše mestského hasiča, ohľadne ktorého režim výkonu hasičských činností v takomto zariadení a štruktúre mestských hasičov je odlišný od režimu, v akom fungujú príslušníci Hasičského a záchranného zboru v Slovenskej republike. Uzavrel preto, že žalobcovi, pokiaľ sa na jeho činnosť nevzťahujú príslušné ustanovenia smernice, nemohla vzniknúť žiadna škoda. K uplatnenej náhrade škody poukázal na všeobecné podmienky vyplývajúce z judikatúry Súdného dvora, ktoré musia byť kumulatívne splnené pre úspešné uplatnenie si nároku na náhradu škody za porušenie práva únie a ktoré sú definované: 1/ cieľom porušenej právnej normy únie je priznať jednotlivcom práva, 2/ porušenie je dostatočne závažné a 3/ medzi týmto porušením a škodou spôsobenou jednotlivcom existuje príčinná súvislosť. Mal za to, že žalobca neosvedčil, aby mu vznikol nárok na náhradu škody. Zdôraznil, že počas služobnej pohotovosti je pracovník povinný byť v zariadení zamestnávateľa alebo mimo neho, pričom má byť pripravený na výkon práce na požiadanie svojho zamestnávateľa. Pokiaľ nie je nariadený služobný zásah, žalobca môže odpočívať alebo sa venovať inej činnosti a rovnako tak pri nariadenej služobnej povinnosti je v mieste vykonávania štátnej služby určený, resp. vymedzený priestor na odpočinok, čo znamená, že zamestnávateľ vytvára podmienky na oddych (spánok) zamestnanca. V čase služobnej pohotovosti sa preto od žalobcu nevyžaduje aktívna činnosť. Počas služobnej pohotovosti žalobca nemusí uskutočňovať žiaden výkon práce z vlastnej iniciatívy, ale len na základe pokynu zamestnávateľa. Žalobca teda nemusí byť bdely a aktívny počas celej dĺžky trvania služobnej pohotovosti. Napriek tomu, zamestnávateľ žalobcovi vypláca dohodnutú odmenu za takto strávený čas, t.j. nielen za vykonanú prácu, ale aj za neaktívnu časť práce, za ktorú žalobca dostáva pracovnú odmenu, ktorou mu zamestnávateľ kompenzuje to, že v prípade potreby bude k dispozícii. Napriek týmto skutočnostiam súd dospel k záveru, že služobná pohotovosť, ktorú žalobca vykonáva a za ktorú je riadne odmeňovaný, je pracovným časom a má sa tak zarátať do pracovného fondu, čo však samo o sebe nie je dôvodom na priznanie nároku na náhradu škody. V zmysle rozhodnutia Súdného dvora C-46/93 by mal vnútroštátny súd preveriť, či poškodená osoba prejavila primeranú snahu s cieľom odvrátiť škodu, alebo obmedziť jej rozsah a či včas využila všetky dostupné prostriedky na právnu ochranu. Žalobca do dnešného dňa nevyvinul snahu na to, aby vzniku škody predišiel. Žalobca nepreukázal, že oznámil zamestnávateľovi, že odmieta vykonávať služobnú pohotovosť, resp. do dňa podania žaloby zamestnávateľ nemal vedomosť o tom, že výkon služobnej pohotovosti žalobca pociťuje ako výraznú ujmu. Z uvedeného dôvodu nebolo možné, aby zamestnávateľ včas zamedzil prípadný vznik takejto ujmy alebo aspoň obmedzil jej rozsah. Poškodená osoba musí totiž vyvinúť primerané úsilie, aby obmedzila rozsah škody (rozsudky Mulder a i./Rada a komisia, C-104/89 a C-37/90). Súdny dvor v rozhodnutí C-429/09 uviedol, že smernica 2003/88 neobsahuje ustanovenie týkajúce sa náhrady škody vzniknutej porušením jej ustanovení, je preto na vnútroštátnom práve dotknutého členského štátu, aby určilo, či škoda musí byť nahradená udelením dodatočného

náhradného voľna alebo finančným odškodnením. Čo sa týka posúdenia, či a v akej miere došlo v prípade žalobcu k porušeniu práva na maximálny 48 hodinový týždenný pracovný čas, bolo by potrebné zo strany žalobcu preukázať, či skutočne pracoval nad takýto limit za rozhodné obdobie a tiež bolo potrebné zohľadniť nerovnomerné rozvrhnutie služobného času u hasičov v období 6 mesiacov, čím sa však súd nezaoberal. Odvolateľ má za to, že tabuľky priložené k žalobe nemožno považovať za dôkaz, ktorý by preukazoval výšku ujmy. K tomu podotkol, že dôkazné bremeno v sporovom konaní zaťažuje žalobcu a s ohľadom na zásadu kontradiktórnosti je úlohou žalobcu, resp. jeho zástupcu označiť skutkové tvrdenia dôležité pre rozhodnutie v súlade s princípom hospodárnosti, teda na začiatku konania. Žalovaný má za to, že žalobca nepreukázal a ani riadne neodôvodnil výšku ujmy, ktorá mu mala byť spôsobená. Žalovanému nie je zrejmé, ako žalobcovi mohla vzniknúť ním uplatnená škoda a sám žalobca nejasným spôsobom stanovil škodu, ktorá mu mala vzniknúť tým, že vykonával nariadenú služobnú pohotovosť, za ktorú mimochodom bol v zmysle platnej vnútroštátnej legislatívy odmeňovaný. Súd prvej inštancie nárok na náhradu škody subsumoval pod ustanovenie Občianskeho zákonníka v podobe nemajetkovej ujmy. Výšku náhrady nemajetkovej ujmy, ktorú súd vo svojom rozhodnutí žalobcovi priznal, žalovaný považuje za zjavne neprimeranú, a to aj s porovnaním výšky náhrad, ktorá je priznávaná obetiam trestných činov, ktorých ujma je v porovnaní s údajnou ujmu žalobcu podľa jeho názoru podstatne vyššia. V zmysle judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva, náhrada nemajetkovej ujmy musí byť rozumne primeraná utrpenej ujme na povesti, pričom pri určovaní výšky náhrady ujmy treba vychádzať z dôkazov preukazujúcich výšku ujmy. Pri rozhodovaní o nemajetkovej ujme je tiež nevyhnutné, aby súd zdôvodnil, prečo nebolo pre žalobcu postačujúce zadosťučinenie podľa § 13 ods. 1 OZ, resp. čím bola v značnej miere znížená dôstojnosť fyzickej osobe, ktorá by odôvodňovala priznanie nemajetkovej ujmy v danej výške. Tiež mal za to, že žalobca a ani jeho zástupca nepreukázal zásah do rodinného života, či nepriaznivosť zdravotného stavu v príčinnej súvislosti s výkonom povolania v takej miere, ktorá by odôvodňovala výšku prvoinštančným súdom priznanej sumy. Náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch môže súd podľa § 13 ods. 2 OZ priznať len ako sekundárnu kompenzáciu, ak by iná náprava nebola možná v zmysle § 13 ods. 1 OZ, avšak vždy len vtedy, ak bola v značnej miere znížená dôstojnosť fyzickej osoby, alebo jej vážnosť v spoločnosti, ktorú treba riadne a konkrétne preukázať. Rozhodujúcim však nemôžu byť subjektívne pocity adresáta zásahu, ale objektívne hľadisko. Zo strany žalobcu nebolo žiadnym spôsobom preukázané, že by utrpel ujmu, ktorá by v značnej miere znížila jeho dôstojnosť, resp. vážnosť v spoločnosti. Súčasne žalobca sa nedomáha upustenia od neoprávneného zásahu a ani, aby sa odstránili následky takéhoto zásahu. V konaní nebolo na základe výpovede žalobcu, ani iným dôkazným prostriedkom preukázané, ako súčasný stav zasahuje do osobnostnej sféry žalobcu ako základný predpoklad pre vznik nemajetkovej ujmy. Otáznym zostáva, akú inú činnosť by chcel žalobca vykonávať v čase služobnej pohotovosti, kedy musí byť prítomný na pracovisku, keď tento čas pripadá na nočné hodiny, ktoré každá fyzická osoba využíva na spanie a je objektívne (takmer) vylúčené, aby sa tento čas mohol využívať nejakou inou zmysluplnou činnosťou, prípadne ho plnohodnotne tráviť s rodinou. Pokiaľ by neoprávnený zásah do práv žalobcu skutočne existoval, tento by v súčasnosti stále pretrvával, a preto by bolo prirodzené, aby sa žalobca v prvom rade domáhal upustenia od takéhoto zásahu u svojho zamestnávateľa v zmysle § 13 ods. 1 OZ, čo však žalobca nežiada. Preto sú úvahy súdu o porušení práva žalobcu na primeraný odpočinok a z toho vyplývajúceho zásahu do jeho osobnostných práv bezpredmetné, nakoľko žalobca žalobou nechce dosiahnuť zlepšenia, či úpravy svojej pracovnej pozície u zamestnávateľa. Napokon namietol neprimeranú výšku požadovanej škody vzhľadom na rozhodovanie súdov v obdobných veciach. Mal za to, že súdom priznaná náhrada je zjavne neprimeraná a to aj s porovnaním výšky náhrad, ktorá je priznávaná obetiam trestných činov a okrem toho zdôraznil, že Európsky súd pre ľudské práva vyjadril názor, podľa ktorého výška náhrady v konkrétnom prípade musí zohľadňovať výšku náhrady priznávanú vnútroštátnymi súdmi v iných prípadoch týkajúcich sa poškodenia dobrej povesti. Poukázal na výšku doteraz priznávanej nemajetkovej ujmy v identických veciach vedených na Okresnom súde Košice II ale aj v iných, kde priemerná výška priznanej nemajetkovej ujmy predstavuje cca 2.400 Eur. Navrhol preto zmeniť napadnutý rozsudok tak, že súd žalobu zamietá a tiež výrok o trovách konania ako závislý výrok.

7. Žalobca vo vyjadrení k odvolaniu k namietanej právomoci súdu uviedol, že každý vnútroštátny súd členského štátu EÚ je v rámci svojich právomocí a voľnej úvahy, ktorú mu vnútroštátne právo priznáva, povinný vykladať vnútroštátne ustanovenia čo najviac v súlade s právom únie. Pokiaľ takáto interpretácia nie je možná, súd je povinný bezodkladne neaplikovať nezlučiteľné vnútroštátne ustanovenie bez toho, aby požiadal alebo vyčkal na predchádzajúcu legislatívnu úpravu, ktorá by mala uviesť vnútroštátnu právnu normu do súladu s úniou právom (C-231-233/06, C-128-131/07). K pôsobnosti smernice 2003/88/ES uviedol, že významom a výkladom čl. 2 ods. 2 smernice 89/391 EHS sa zaoberali viaceré

rozsudky ESD, výklad ktorých je všeobecne záväzný a s ktorými je tvrdenie žalovaného v nesúlade. V tejto súvislosti poukázal napríklad na prípad Pfeiffer, uznesenie ESD prijaté vo veci C-52/04, z novejšej judikatúry ESD vec Matzaka, v ktorej súd takisto rozhodol, že: smernica 2003/88/ES sa má uplatniť na činnosti hasičského zboru, aj keď sú vykonávané zásahovými silami v teréne a nezáleží na tom, že sú zamerané na boj proti požiarom alebo poskytnutie pomoci iným spôsobom, ak sú vykonávané za obvyklých podmienok v súlade s poslaním zvereným príslušnej službe, a to aj vtedy, keď zásahy, ku ktorým môžu tieto činnosti viesť, sú svojim charakterom nepredvídateľné a môžu vystaviť pracovníkov, ktorí ich vykonávajú, určitým rizikám, pokiaľ ide o ich bezpečnosť a/alebo zdravie (C-518/15, bod 27.). K tvrdenému nesprávne prebratíu smernice 2003/88/ES, ktoré odvolateľ rozporoval, uviedol, že slovenský zákonodarca rozhodol, že smernica 2003/88/ES bude transponovaná do zákona č. 315/2001 Z.z. o Hasičskom a záchrannom zbore, čo výslovne potvrdzuje jeho príloha č. 4 v bode 6. Žaloba pritom tvrdí, že niektoré ustanovenia tohto zákona sú v rozpore so smernicou, pretože ich uplatnením sa nedosahuje a negarantuje 48 hodinová pracovná doba pre hasičov. Práve naopak, týždenný súčet služobného času hasičov a nadriadenej služobnej pohotovosti prekračuje 48 hodín týždenne, čím dochádza k porušeniu článku 6 písm. b) smernice 2003/88/ES na ujmu žalobcov. Žalobca k žalobe priložil prehľad týždennej dochádzky, z ktorých vyplýva, že súčet ich služobného času nadobudnutého v dôsledku výkonu štátnej služby a nariadených služobných pohotovostí pravidelne prekračuje 48 hodinový týždenný pracovný čas a toto tvrdenie žalovaný nebol schopný spochybníť, či dokonca vyvrátiť. Pokiaľ sa žalovaný bráni tým, že Slovenská republika určitým spôsobom ustanovenia smernice premietla do Zákona o hasičskom a záchrannom zbore a keďže sa tak po legislatívnej stránke stalo, mal za to, že transponovanie smernice bolo správne, takýto výklad však nespĺňa požiadavku únieového práva, nakoľko je len formálny a nedosahuje sa ním smernicou požadovaný výsledok, t.j. zabezpečenie 48 hodinového priemerného služobného času pre príslušníkov Hasičského zboru SR. Žalovaný svoje tvrdenia o správnej transpozícii smernice opiera iba o formálne premietnutie požiadaviek jej čl. 2 ods. 1 smernice do zákona č. 315/2001 Z.z. konštatujúc, že cit. ust. zák. č. 315/2001 Z.z. (§ 85, § 91, § 92) plne transponujú čl. 2 ods. 1 smernice. Napriek tomuto tvrdeniu je však praktickým dôsledkom aplikácie transpozíčného zákona č. 351/2001 Z.z. výsledok, ktorý negarantuje 48 hodinový týždenný pracovný čas pre členov Hasičského zboru SR. Žiadne ustanovenie Zákona o Hasičskom zbore nestanovuje, že služobná pohotovosť hasičov v mieste výkonu služby je považovaná za súčasť ich týždenného služobného času, ktorú skutočnosť tiež výslovne potvrdzujú aj jeho viaceré ustanovenia, napr. pokiaľ ide o jeho § 85, § 92, ale tiež § 86 ods. 2 tohto zákona. § 122 tohto zákona spresňuje, že ak počas doby trvania služobnej pohotovosti došlo k vykonaniu štátnej služby, takéto vykonanie štátnej služby je štátnou službou nadčas (ods. 2) a § 91 ods. 1 tohto zákona uvádza tiež, že štátnou službou nadčas je aj služba, ktorú príslušník vykonáva počas určenej služobnej pohotovosti podľa § 92 ods. 2. Preto požiadavke smernice bolo možné vyhovieť len vtedy, ak by sa pracovná pohotovosť hasiča na pracovisku považovala za súčasť jeho pracovného času, čo však zák. č. 315/2001 Z.z. neustanovuje. To, že pracovnú pohotovosť hasiča na pracovisku je potrebné považovať za súčasť jeho pracovnej doby, potvrdzuje aj judikatúra ESD. V kontexte uvedeného odkázal na rozhodnutia Súdneho dvora Európskej únie vo veci C-429/09, C-437/05, C-397/01 a ďalšie. Vo vzťahu k tzv. referenčnému obdobiu uviedol, že podľa § 86 ods. 2 zák. č. 315/2001 Z.z. je nerovnomerne rozvrhnutý služobný čas hasičov aplikovaný v rámci 6-mesačného referenčného obdobia. Hoci žalovaný sa podrobne zaoberá zákonnou úpravou služobnej doby v rámci referenčného obdobia, nereaguje na kľúčový problém, t.j. či aj počas referenčného obdobia sú štáty povinné garantovať priemerný 48 hodinový týždenný pracovný čas podľa čl. 6 písm. b) smernice. Žalobca tvrdí, že tento záväzok platí v plnom rozsahu aj vo vzťahu k referenčnému obdobiu, pretože žiadne ustanovenie smernice nespája so zavedením referenčných období pre štáty možnosť nerešpektovať ich záväzok podľa čl. 6 písm. b) smernice. Na základe argumentácie žalobcu, ako aj z vybranej judikatúry ESD vyplýva, že Zákon o hasičskom a záchrannom zbore nesprávne transponoval smernicu 2003/88/ES. Je tomu predovšetkým tak z toho dôvodu, že za súčasť pracovnej (služobnej) doby hasičov nepovažuje ich pracovnú pohotovosť na pracovisku, čo je v rozpore s čl. 2 ods. 1 a 2 smernice. Nakoľko za súčasť pracovnej doby pracovná pohotovosť nie je považovaná, súčet riadnej služobnej doby a služobnej pohotovosti prekračuje požiadavku 48 hodinového priemerného pracovného času, požadovaného čl. 6 písm. b) smernice. Porušenie uvedených ustanovení zakladá zodpovednosť Slovenskej republiky za škodu spôsobenú porušením únieového práva žalobcu a títo si ju uplatňujú pred konajúcim súdom. Pokiaľ ide o praktické uplatnenie práva na náhradu škody spôsobenej porušením únieového práva fyzickej osoby, ako aj spôsob jej výpočtu, samotná smernica 2003/88/ES neobsahuje a aj rozsudky ESD sa obmedzujú len na formulovanie zásad, ktoré je potrebné v takýchto konaniach o náhradu škody pred orgánmi členských štátov rešpektovať. Z hľadiska rozsahu náhrady škody, resp. zvoleného spôsobu náhrady škody, ide o zásadu primeranosti, rovnocennosti (ekvivalencie) a tiež

rovnocennosti a napokon aj o zásadu efektivity. Okrem toho vnútroštátnemu súdu prislúcha overiť existenciu príčinnej súvislosti medzi porušením čl. 6 písm. b) smernice 2003/88 a vzniknutou škodou. V okolnostiach prípadu žalobcov je potrebné za primeraný odpočinok v zmysle smernice považovať taký, ktorý by mal nasledovať po 48 hodinovej týždennej pracovnej dobe, ktorá zahŕňa ich služobnú pohotovosť na pracovisku. Dlhodobé nerešpektovanie takto určeného únieového týždenného pracovného času sa môže prejavíť v rámci osobnostnej sféry fyzických osôb, predovšetkým vo vzťahu k ochrane ich práva na zdravie (jeho úroveň a kvalitu), tiež na ich celkovú fyzickú a/alebo morálnu integritu. Odpočinok pracovníka by mal byť dostatočne dlhý a nepretržitý, aby sa zabezpečilo, že v dôsledku vyčerpania alebo iného nepravidielného rozvrhnutia práce nespôsobia úraz ani sebe ani spolupracovníkom alebo iným osobám, a že si ani krátkodobo ani dlhodobo nepoškodia zdravie (preambula smernice 2003/88/ES). Analýza slovenského právneho poriadku potvrdzuje neexistenciu osobitnej právnej úpravy, ktorá by obsahovala náležitosti konania o náhradu škody spôsobenej porušením únieových práv jednotlivcov a ani pravidlá, za použitia ktorých by sa dalo dospieť k stanoveniu výšky náhrady. V dôsledku toho v slovenskom právnom poriadku možno použiť pravidlá týkajúce sa náhrady nemajetkovej ujmy fyzickej osoby, priznávanej podľa § 11 až § 13 Občianskeho zákonníka, nakoľko tieto ustanovenia upravujú vzťahy obsahom aj účelom najbližšie k požadovanej náhrade škody žalobcov. Pritom samotné únieové právo uznáva, že v dôsledku jeho porušenia môže dôjsť u poškodenej osoby k náhrade nemateriálnej ujmy, čo napokon uznal aj slovenský zákonodarca (§ 17 zák. č. 514/2003 Z.z.). V dôsledku toho a berúc do úvahy judikatúru ESD možno nárok na náhradu takto vzniknutej škody podľa únieového práva posúdiť ako nemajetkovú ujmu v zmysle slovenského práva, k náhrade ktorej dochádza v peniazoch. Zákonnú možnosť jej úhrady v peniazoch umožňuje § 13 ods. 2 OZ, pretože tento uvádza prípady, kedy je možné priznať náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch, iba demonštratívne. S poukazom na uvedené navrhol odvolaciemu súdu napadnutý rozsudok ako vecne správny potvrdiť.

8. Krajský súd v Košiciach ako odvolací súd prejednal odvolanie žalovaného ako podané včas oprávnenou osobou proti rozhodnutiu, proti ktorému je odvolanie prípustné, bez nariadenia odvolacieho pojednávania v zmysle ust. § 385 ods. 1 CSP a contrario v rozsahu vyplývajúcom z ust. § 379 a § 380 CSP a z hľadísk uplatnených odvolacích dôvodov a dospel k záveru, že odvolanie je čiastočne dôvodné. 9. Žalovaný v odvolaní v prvom rade namietal nedostatok právomoci súdu v prejednávanom spore konať, s ktorou námietkou spojil odvolací dôvod podľa § 365 ods. 1 písm. h) CSP.

10. Otázkou právomoci súdu na prejednanie uplatneného nároku je potrebné posudzovať vo vzťahu k predmetu sporu, ktorý je vymedzený uvedením podstatných skutkových okolností, na ktorých sa zakladá nárok žalobcu.

11. Predmetom konania je nárok uplatnený v podobe peňažného plnenia majúceho povahu nemajetkovej ujmy, ktorá mala žalobcovi vzniknúť v dôsledku porušenia jeho práva na 48 hodinovú týždennú pracovnú dobu podľa Čl. 6 písm. b) Smernice 2003/88/ES ako práva garantovaného právom Únie.

12. Predmet sporu sa preto nepochybne týka práva Únie, pričom v tejto súvislosti je potrebné zaoberať sa otázkou vzťahu únieového a vnútroštátneho práva. V zmysle čl. 7 ods. 2 a 5, čl. 144 Ústavy SR a tiež čl. 3 CSP je súd viazaný medzinárodnoprávnymi záväzkami Slovenskej republiky, ktoré majú prednosť pred zákonom, judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva a Súdneho dvora Európskej únie. Vzťah únieového a vnútroštátneho práva sa tak riadi zásadou prednosti a priameho účinku a tiež povinnosťou vnútroštátnych orgánov aplikovať normy komunitárneho práva ex officio. Judikatúra Súdneho dvora Európskej únie (ďalej len ESD) vo veci zodpovednosti členských štátov za porušenie práva Únie je založená na zásade pacta sunt servanda vyjadrenej v čl. 10 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva, podľa ktorého sú členské štáty povinné prijať všetky opatrenia potrebné na zabezpečenie plnenia záväzkov vyplývajúcich im zo Zmluvy alebo z činnosti Spoločenstva a zdržať sa akýchkoľvek opatrení, ktoré by mohli ohroziť dosiahnutie cieľov Zmluvy alebo ohroziť reálne účinnosť komunitárneho práva.

13. Predpoklady zodpovednosti za vzniknutú škodu v zmysle judikatúry ESD vychádzajú z absolútnej objektívnej zodpovednosti členského štátu za takto vzniknutú škodu a ide o prípady porušenia práva Únie členským štátom pre absentujúcu alebo nesprávnu transpozíciu smerníc, aplikáciu ustanovení vnútroštátneho právneho poriadku odporujúcu únieovému právu, vydanie súdneho alebo správneho rozhodnutia, ktoré je v rozpore s právom Únie a na prijatie alebo ponechanie v platnosti legislatívy, ktorá je v rozpore s právom Únie. Objektívna zodpovednosť členského štátu za vzniknutú škodu podľa

judikatúry ESD nastáva, pokiaľ sú splnené kumulatívne jej tri predpoklady: a) porušenie únievej normy s cieľom priznať jednotlivcom práva, b) porušenie únievého práva je dostatočne závažné, c) medzi porušením únievého práva členským štátom a škodou spôsobenou fyzickým a právnickým osobám existuje príčinná súvislosť.

14. Žalobca si neuplatňuje mzdový nárok, ale nárok na náhradu škody, ktorá mu mala vzniknúť porušením únievého práva. Jedine všeobecný súd je oprávnený a povinný rozhodnúť o tom, či bola jednotlivcovi spôsobená škoda nesprávnym prebratím práva Európskej únie, jeho nerešpektovaním a v akej výške. Prednosť komunitárneho práva a jeho priamy účinok, ako aj celý inštitút zodpovednosti členského štátu a uplatňovania si náhrady škody poškodenými subjektami, vyplývajú výlučne z judikatúry Súdneho dvora Európskych spoločenstiev. Povinnosť aplikácie komunitárneho práva Súdny dvor vysvetlil po prvýkrát v prípade *Simmenthal*, v ktorom riešil dôsledky priamej aplikovateľnosti ustanovení komunitárneho práva v prípade, ak bola s nimi v rozpore vnútroštátna norma. Zodpovednosť členských štátov v prípade porušenia komunitárneho práva je objektívna a absolútna, teda členský štát sa tejto zodpovednosti nemôže zbaviť a ani z nej exkulovať, a to bez ohľadu na to, ktorý orgán konajúci v mene členského štátu škodu spôsobil. Odvolacia námietka nedostatku právomoci súdu preto nie je dôvodná.

15. Žalovaný ďalej namietal, že nie je v spore pasívne legitimovaný. Tento odvolací dôvod nie je naplnený.

16. Podľa ustálenej judikatúry ESD v prípade neexistencie právnej úpravy Spoločenstva, patrí vnútroštátnemu právnemu poriadku každého členského štátu, aby určil príslušné súdy a upravil procesné podmienky súdnych konaní určených k zaisteniu ochrany práv, ktoré jednotlivcom vyplývajú z práva Spoločenstva. Členský štát je povinný poskytnúť náhradu za dôsledky spôsobenej škody v súlade s vnútroštátnymi právnymi predpismi upravujúcimi zodpovednosť za škodu, pričom podmienky náhrady škody, ako i premlčanie práva na náhradu škody stanovenej vnútroštátnymi predpismi, musia byť v súlade s princípmi ekvivalencie (rovnocennosti) a efektivity.

17. Pokiaľ v prejednávacom prípade pre danú oblasť zodpovednosti štátu neexistuje špecializovaná vnútroštátna právna úprava, namieste je využitie právnej úpravy, ktorá svojim obsahom a účelom je najbližšia v zmysle zásad analógie *iuris* a analógie *legis* rešpektujúc princípy únievého práva. Vnútroštátne právo Slovenskej republiky síce pozná osobitný zákon č. 514/2003 Z.z., ktorý upravuje otázku zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci, táto je však daná iba v prípade, pokiaľ existuje nezákonné rozhodnutie, či nesprávny úradný postup v príčinnej súvislosti, s ktorými vznikla tvrdená škoda. Sporná vec sa týka porušenia práva Únie, teda nejde o naplnenie zákonných predpokladov aplikácie zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci podľa zákona č. 514/2003 Z.z.

18. Niet ale prekážok, aby pasívne vecne legitimovaným subjektom v konaní o nároku na náhradu škody voči štátu bola Slovenská republika, v mene ktorej koná Ministerstvo vnútra SR ako orgán, do pôsobnosti ktorého spadá aj Hasičský a záchranný zbor SR, ktorého príslušníkmi boli žalobcovia v rozhodnej dobe. Súčasne Slovenská republika je garantom právnej úpravy vykonanej zákonom č. 315/01 Z.z. V prejednávacom prípade ide o objektívnu zodpovednosť štátu, ktorá tu existuje bez ohľadu na to, ktorý konkrétny verejný orgán sa porušenia práva únie dopustil, resp., ktorý z orgánov by mal mať povinnosť škodu podľa vnútroštátnych noriem nahradiť. Napokon, pasívna legitímácia žalovaného vyplýva z už spomínaného rozsudku Súdneho dvora EÚ sp. zn. C-429/09, z ktorého vyplýva, že zodpovednostným subjektom za prípadné porušenie práva Únie, ktoré vedie k vzniku škody spôsobenej jednotlivcom je štát, v ktorom takéto porušenie práva Únie nastalo, bez ohľadu na to, aký verejný orgán má podľa práva dotknutého členského štátu v zásade túto povinnosť nahradiť.

19. K tvrdeniu v odvolaní, že žiadne ustanovenie zákona č. 315/2001 Z.z. nie je možné považovať za rozporné so Smernicou 2003/88/ES a v tejto súvislosti dôraz na rozdiel medzi pojmi prebratie smernice a aplikácia smernice, tiež k tvrdeniu, že smernica sa na služobný pomer príslušníkov Hasičského a záchranného zboru a s tým spojený rozvrh služobného času nevzťahuje v plnom rozsahu, odvolací súd uvádza nasledovné.

20. Čl. 6 písm. b) Smernice 2003/88/ES ukladá členským štátom povinnosť stanoviť 48 hodinovú hranicu pre priemerný týždenný pracovný čas, v súvislosti s ktorou je výslovne stanovené, že zahŕňa

tak nadčasy, ako aj pracovnú pohotovosť, od ktorej povinnosti sa nemožno v žiadnom prípade odchýliť, pokiaľ ide o také činnosti, ako je činnosť hasičov, hoci by k tomu došlo len prostredníctvom súhlasu dotknutého pracovníka. Ide teda o pravidlo sociálneho práva Únie s osobitným významom, z ktorého má mať prospech každý pracovník, keďže je minimálnou požiadavkou určenou na zaistenie bezpečnosti a ochrany jeho zdravia. V článku takto uložená povinnosť členskému štátu v sebe zahŕňa na strane druhej nárok každého pracovníka na to, aby jeho priemerný týždenný pracovný čas nepresahoval túto maximálnu hranicu, pričom ako už Súdny dvor viackrát rozhodol, členské štáty rozsah pôsobnosti Čl. 6 písm. b) Smernice 2003/88/ES nemôžu jednostranne určiť tak, že uplatnenie tohto nároku každého pracovníka by viazali na nejakú podmienku alebo ho určitým spôsobom obmedzili.

21. Čl. 1 ods. 3 smernice definuje svoj rozsah pôsobnosti na všetky odvetvia činnosti, verejné i súkromné, pričom výslovne odkazuje na Čl. 2 Smernice 89/391/EHS. Spomínaná smernica podáva pritom výklad rozsahu svojej pôsobnosti nielen v pozitívnom slova zmysle, ale tiež v negatívnom slova zmysle, keď stanovuje výnimky rozsahu svojej pôsobnosti. Smernica sa neuplatňuje tam, kde sú s ňou nevyhnutne v rozpore charakteristiky vlastné pre určité osobitné činnosti verejných služieb, napríklad v oblasti služieb civilnej ochrany. Z cieľa predmetnej smernice, ktorý je zameraný na podporu zlepšenia bezpečnosti a ochrany zdravia pracovníkov pri práci a tiež z jeho znenia Čl. 2 ods. 1 a Čl. 2 ods. 2 prvého pododseku (zakotvujúceho výnimku rozsahu pôsobnosti smernice) vyplýva, že rozsah pôsobnosti tejto smernice je nutné chápať širšie a súčasne výnimku z pôsobnosti je potrebné vykladať zužujúco. Navyše Čl. 2 ods. 2 prvý pododsek smernice nevyklučuje z jej pôsobnosti služby civilnej ochrany ako také, ale len určité ostatné činnosti týchto služieb, ak charakteristiky vlastné pre určité osobitné činnosti odporujú použitiu ustanovení tejto smernice. Uvedené je potrebné vykladať spôsobom, že rozsah pôsobnosti smernice sa obmedzuje na prípady nevyhnutnej ochrany záujmov, ktoré dovoľuje smernice členským štátom chrániť. Upravená výnimka rozsahu pôsobnosti smernice má za úlohu zabezpečiť riadne fungovanie služieb nevyhnutných na ochranu verejnej bezpečnosti, zdravia a poriadku v prípade, že nastane osobitne vážna situácia alebo situácia osobitného rozsahu, napríklad katastrofa, pre zásahové a záchranné tímy. Uvedené sa jasne odlišuje od štandardnej, základnej, obsahovej náplne činnosti a plnenia úloh žalobcu ako príslušníka Záchranného a hasičského zboru. Aj keď nemožno pochybovať o tom, že by služba žalobcu popri plnení úloh pri zdoľávaní požiarov zahrňovala (nezahrňovala) tiež úlohy na úseku civilnej ochrany obyvateľstva, za obvyklých podmienok činnosti s ňou spojené možno vopred plánovať, vrátane pracovného času jej personálu, v súlade s úlohami, ktoré boli na ňu prenesené. Služba žalobcu sa teda nevyznačuje žiadnymi osobitosťami, ktoré by odporovali použitiu právnych noriem Spoločenstva v oblasti ochrany bezpečnosti a ochrany zdravia zamestnancov, preto sa na ňu nevzťahuje vylúčenie pôsobnosti, ktoré vyplýva z Čl. 2 ods. 2 prvého pododseku Smernice 89/391/EHS, naopak na službu žalobcov sa predmetná smernica použije v plnom rozsahu.

22. Uvedený názor je podporený tiež závermi uznesenia Súdneho dvora vo veci C-52/04 Personalrat der Feuerwehr Hamburg, podľa ktorých Čl. 2 Smernice 89/391/EHS a Čl. 1 ods. 3 Smernice 2003/88/ES sa majú vykladať v tom zmysle, že činnosti vykonávané zásahovými silami takej verejnej požiarnej služby, akou je verejná služba, o ktorú ide v konaní vo veci samej, obvykle patria do pôsobnosti uvedených smerníc, takže Čl. 6 bod 2 Smernice 2003/88/ES v zásade bráni prekročeniu maximálnej hranice 48 hodín určenej ako maximálny týždenný čas vzťahujúcej sa aj na služby hliadky. Jeho prekročenie je však možné v prípade výnimočných okolností takej závažnosti a rozsahu, ktoré dočasne prevážia cieľ smerujúci k zabezpečeniu riadneho fungovania služieb nevyhnutných pre ochranu takých verejných záujmov, ako sú verejný poriadok, zdravie a bezpečnosť, nad cieľom spočívajúcim v zabezpečení bezpečnosti a zdravia pracovníkov pridelených do zásahových a záchranných jednotiek. Súdny dvor aj v tomto uznesení dospel k záveru, že jediným cieľom výnimky uvedenej v Čl. 2 odsek 2 prvého pododseku Smernice 89/391/EHS bolo zabezpečenie riadnej činnosti služieb nevyhnutných na účely ochrany bezpečnosti, zdravia, tiež verejného poriadku v prípade závažných a svojim rozsahom mimoriadnych okolností, napr. v prípade katastrofy, pre ktoré je charakteristická najmä skutočnosť, že môžu pracovníkov vystaviť rizikám, ktoré nie sú zanedbateľné, pokiaľ ide o ich bezpečnosť alebo zdravie, a ktoré, vzhľadom na ich povahu, nie je možné zohľadniť pri rozvrhu pracovného času zásahových a bezpečnostných zložiek.

23. Kritérium, ktoré používa zákonodarca Spoločenstva na určenie pôsobnosti Smernice 89/391/EHS sa nezakladá na príslušnosti pracovníkov k takým rozličným odvetviám činnosti, ktoré sú uvedené v Čl. 2 odsek 2 prvého pododseku tejto smernice, akými sú vo všeobecnosti ozbrojené sily, polícia, civilná ochrana, ale vyplýva výlučne z osobitnej povahy určitých osobitných úloh vykonávaných zamestnancami

v týchto odvetviach, čo odôvodňuje výnimku z pravidiel stanovených v uvedenej smernici, a to z dôvodu absolútnej nevyhnutnosti zabezpečenia účinnej ochrany spoločnosti. Vzhľadom na to, že uvedené činnosti sa v ozbrojených silách a záchranných službách vykonávajú za zvyčajných okolností, patria do pôsobnosti Smernice 89/391/EHS.

24. Nie je preto dôvodná ani odvolacia námietka žalovaného o tom, že služobná činnosť žalobcu nepatrí do pôsobnosti Smernice 2003/88/ES.

25. K otázke (ne)súladu smernice s komunitárnym právom odvolací súd uvádza nasledovné.

26. Zákon o Hasičskom a záchrannom zbore č. 315/2001 Z.z. v znení neskorších predpisov (ďalej aj hasičský zákon) vo svojich ustanoveniach upravuje o.i. podmienky výkonu štátnej služby, do ktorých spadajú kategórie: týždenný služobný čas, nerovnomerné rozvrhnutie služobného času, prestávky v štátnej službe, nepretržitý odpočinok medzi dvoma služobnými dňami, dĺžka nepretržitého odpočinku v týždni, dni služobného pokoja, štátna služba nadčas, služobná pohotovosť v štátnej službe príslušníkov a dovolenka.

27. Čl. 6 písm. b) Smernice 2003/88/ES v zásade bráni prekročeniu maximálnej hranice 48 hodín určenej ako maximálny týždenný pracovný čas. Z citovaného zákona ale nevyplýva, že by služobná pohotovosť hasičov v mieste výkonu služby bola považovaná za súčasť ich služobného času.

28. Vnútroštátna právna úprava v zmysle zákona č. 315/2001 Z.z. o Hasičskom a záchrannom zbore umožňuje zamestnávateľovi, resp. služobnému úradu, rozvrhnúť príslušníkovi zboru služobný (pracovný) čas tak, že tento presiahne maximálnu hranicu stanovenú v Čl. 6 písm. b) Smernice 2003/88/ES.

29. Povinnosťou členských štátov je nielen dosiahnuť výsledok stanovený smernicou, ale aj ich povinnosť prijať všetky opatrenia všeobecnej alebo osobitnej povahy na zabezpečenie splnenia tejto povinnosti, ktorá sa vzťahuje na všetky orgány členských štátov.

30. Súdny dvor opakovane konštatoval, že pojem pracovný čas uvedený v Smernici 2003/88/ES je autonómny pojem práva EÚ, ktorý treba definovať podľa objektívnych vlastností s odkazom na systém a účel smernice, ktorým je zlepšenie životných a pracovných podmienok pracovníkov. Čl. 2 ods. 1 a ods. 2 tejto smernice vymedzuje pracovný čas ako „akýkoľvek čas, počas ktorého pracovník pracuje podľa pokynov zamestnávateľa a vykonáva svoju činnosť alebo povinnosti“ a čas odpočinku ako „akýkoľvek čas, ktorý nie je pracovným časom“. Ako Súdny dvor zdôraznil vo svojej judikatúre, buď je určitý čas pracovným časom, alebo nie je. Normotvorca teda nepovažoval za vhodné stanoviť nijakú ďalšiu kategóriu alebo kategórie, podľa ktorých by umožnil určité rozlišovanie pracovného času a času odpočinku.

31. Súdny dvor v rozsudku vo veci C-518/15 Ville de Nivelles/Rudy Matzak predovšetkým zdôraznil, že členské štáty sa nemôžu, pokiaľ ide o určité kategórie hasičov prijatých do verejných hasičských služieb, odchýliť od súboru povinností vyplývajúcich z ustanovení smernice vrátane pojmov pracovný čas a čas odpočinku. Smernica neumožňuje ani to, aby členské štáty ponechali v platnosti alebo prijali inú definíciu pojmu pracovný čas, ako je definícia uvedená v tejto smernici. Smernica síce stanovuje možnosť členských štátov uplatňovať alebo prijímať ustanovenia, ktoré sú priaznivejšie pre ochranu bezpečnosti a zdravia pracovníkov, ale táto možnosť sa neuplatňuje na definíciu pojmu pracovný čas. Toto konštatovanie potvrdzuje aj účel smernice, ktorý má zabezpečiť, aby sa definície v nej uvedené nemohli vykladať rôzne v závislosti od vnútroštátneho práva.

32. Žalobca ako hasič zamestnaný v rámci zásahovej služby, ktorá spadá do verejného sektora, odpracoval priemerný týždenný pracovný čas presahujúci priemerný týždenný pracovný čas stanovený v Čl. 6 písm. b) Smernice 2003/88/ES, z ktorého dôvodu sa môže dovoliť práva Únie na vyvodenie zodpovednosti orgánov dotknutého členského štátu s cieľom získať náhradu škody vzniknutej v dôsledku porušenia tohto ustanovenia. V tejto súvislosti súd prvej inštancie správne posudzoval, či boli naplnené kumulatívnym spôsobom podmienky pre vyvodenie tejto zodpovednosti, pričom súdu súčasne nemožno vytýkať, že by jednotlivé predpoklady tejto zodpovednosti posúdil nesprávnym spôsobom.

33. Podmienky uplatnenia nároku na náhradu škody v danom prípade sú dané v zmysle judikatúry Európskeho súdneho dvora (rozsudok sp. zn. C - 429/09), podľa ktorého poškodení jednotlivci majú právo na náhradu škody, keď sú splnené tri podmienky a to 1. že cieľom porušenej právnej normy Únie je priznať jednotlivcom práva a porušenie je dostatočne závažné, 2. existencia škody a 3. priama príčinná súvislosť medzi týmto porušením a škodou spôsobenou poškodeným jednotlivcom. Vo vzťahu k naplneniu prvej podmienky je možné konštatovať, že táto je v prejednávacom prípade splnená, pretože Čl. 6 písm. b) Smernice 2003/88/ES predstavuje v rozsahu, v akom ukladá členským štátom maximálnu hranicu priemerného týždenného pracovného času, ktorá musí byť ako minimálna požiadavka priznaná každému pracovníkovi, dôležité pravidlo sociálneho práva Únie, ktoré súčasne nemožno podrobiť akejkoľvek podmienke alebo akémukoľvek obmedzeniu a ktoré na strane druhej priznáva jednotlivcom právo, ktorého sa môžu dovoliť priamo pred vnútroštátnymi súdmi. Podmienka dostatočne závažného porušenia práva Únie zahŕňa v sebe zjavné a závažné prekročenie hraníc voľnej úvahy členským štátom, v ktorej súvislosti má byť zohľadnený predovšetkým stupeň jasnosti a presnosti porušenej právnej normy, ako aj rozsah miery voľnej úvahy, ktorý porušená norma ponecháva vnútroštátnym orgánom. V každom prípade je porušenie práva Únie dostatočne závažné, pokiaľ je v zjavnom rozpore s judikatúrou Súdného dvora v danej oblasti. Pokiaľ žalobca odpracoval v rozhodnom období nad povolený limit práva EÚ, uvedené je v zjavnom rozpore s právom Únie určujúcim týždenný limit služobnej povinnosti, preto nemožno mať pochybnosti o dostatočne závažnom porušení práva Únie.

34. V tejto súvislosti možno poukázať tiež na rozsudok Súdného dvora z 3. októbra 2000 C-303/98, tiež uznesenie z 3. júla 2001 C-241/99 a rozsudok z 9. septembra 2003 C-151/02, z ktorých vyplýva, že pracovný čas zodpovedajúci pracovnej pohotovosti a pohotovostnej službe, počas ktorých je dotknutý pracovník fyzicky prítomný na pracovisku, je súčasťou pojmu pracovný čas v zmysle Smernice 2003/88/ES a teda, že tento pojem bráni vnútroštátnej právnej úprave ustanovujúcej priemerný týždenný pracovný čas, ktorý vzhľadom na to, že zahŕňa takéto obdobie pracovnej pohotovosti a pohotovostnej služby, prekročiť maximálnu týždennú hranicu upravenú v Čl. 6 písm. b) tejto smernice. Okrem toho Súdný dvor v rozsudku C-397/01 až C-403/01 vo veci Pfeiffer potvrdil uvedenú judikatúru týkajúcu sa obdoby pracovnej pohotovosti, ktorú odpracovali pracovníci spadajúci do oblasti civilnej obrany. Keďže Súdný dvor navyše zastával názor, že táto otázka súvisiaca s pojmom pracovný čas v zmysle Smernice 2003/88/ES neoponecháva priestor na akékoľvek rozumné pochybnosti, prijal s prihliadnutím na už spomenutú judikatúru uznesenie Personalrat der Feuerwehr Hamburg, v ktorom rozhodol, že činnosti vykonávané zásahovými službami verejnej hasičskej služby – okrem prípadu výnimočných okolností – patria do rozsahu pôsobnosti Smernice 2003/88/ES, tak, že Čl. 6 písm. b) tejto smernice v zásade bráni prekročeniu 48 hodinovej hranice stanovenej pre maximálny týždenný pracovný čas vrátane zásahových služieb.

35. Vo vzťahu k splneniu podmienky existencie škody odvolací súd uvádza, že z európskej judikatúry vyplýva, že náhrada škôd spôsobených jednotlivcom porušením práva Únie musí byť primeraná vzniknutej škode, aby mohla zabezpečiť skutočnú ochranu ich práv. Je na vnútroštátnom práve členských štátov, aby pri dodržaní zásad rovnocennosti a efektivity určili, či sa náhrada škody musí poskytnúť vo forme udelenia dodatočného náhradného voľna alebo vo forme finančného odškodnenia a tiež, aby definovali pravidlá týkajúce sa spôsobu výpočtu tejto náhrady.

36. Žalovaný sa neopodstatnene v súvislosti so vznikom tvrdenej škody bránil tým, že žalobca nepreukázal, že vyvinul akúkoľvek snahu na to, aby škode, resp. ujme predišiel. Odvolací súd vychádza jednak z priameho nároku každej dotknutej osoby domáhať sa voči členskému štátu náhrady škody a jednak z povinnosti každého členského štátu zabezpečiť dodržiavanie práva Únie. Uvedené namietanie by v praxi znamenalo prenášanie aktivity na jednotlivca, ktorému bola v dôsledku porušenia povinnosti členského štátu spôsobená škoda. Aj z judikatúry Súdného dvora vyplýva, že by bolo v rozpore so zásadou efektivity uložiť poškodeným osobám povinnosť systematicky využívať všetky právne prostriedky, ktoré sú im k dispozícii, aj keď by to spôsobilo nadmerné ťažkosti alebo by to od nich nebolo možné rozumne vyžadovať. Aj vzhľadom na postavenie žalobcu ako slabšej strany vo vzťahu ku svojmu služobnému úradu, by podľa odvolacieho súdu takáto aktivita navyše bola zrejme kontraproduktívna.

37. Žalovaný sa ďalej v súvislosti so vznikom tvrdenej škody bránil tým, že žalobca mal preukázať, či v rozhodnom období skutočne pracoval nad tvrdým limitom 48 hodinového týždenného pracovného

času, keď bolo potrebné zohľadniť aj nerovnomerné rozvrhnutie služobného času u hasičov v období 6 mesiacov.

38. Odvolací súd nemohol prihliadnuť ani na túto odvolaciu námietku. Súd konštatoval, že v konaní nebolo sporné, že žalobca v posudzovanom období po zohľadnení služobného pracovného času a nariadenej služobnej pohotovosti pracoval nad rámec 48-hodinového pracovného týždňa určeného Čl. 6 písm. b) Smernice. K námietke týkajúcej sa nerovnomerného rozvrhnutia služobného času u hasičov v období 6 mesiacov odvolací súd uvádza, že členské štáty sú povinné rešpektovať a garantovať priemerný 48-hodinový pracovný čas aj vo vzťahu k referenčnému obdobiu (porovnaj rozsudok ESD C-254/2018).

39. V súvislosti s uplatneným nárokom na náhradu nemajetkovej ujmy súd správne tento nárok posúdil podľa zásad upravených v § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka.

40. Podľa § 11 OZ, fyzická osoba má právo na ochranu svojej osobnosti, najmä života a zdravia, občianskej cti a ľudskej dôstojnosti, ako aj súkromia, svojho mena a prejavov osobnej povahy.

41. Predmetom ochrany podľa § 11 OZ sú osobné práva každej fyzickej osoby, ktoré ovplyvňujú rozvoj jeho osobnosti a sú s ním úzko späté. Jedným z najvýznamnejších osobnostných práv je právo na ochranu zdravia, ktoré má svoj základ v čl. 40 v Ústavy Slovenskej republiky. V pracovnoprávnej oblasti je právo na ochranu zdravia zabezpečované predovšetkým zavádzaním opatrení na zlepšenie bezpečnosti a ochrany zdravia pracovníkov, do ktorých spadá tiež úprava pracovných podmienok a tiež organizácia pracovného času a odpočinku. V zmysle čl. 24 Všeobecnej deklarácie ľudských práv, má každý právo na odpočinok a zotavenie vrátane rozumného vymedzenia pracovného času a pravidelnej platenej dovolenky.

42. Žalobca od začiatku nárok spájal s porušením nároku na odpočinok, súkromia a rodinný život a preto súd prvej inštancie správne posudzoval tento nárok ako nemajetkovú ujmu, ktorá mala žalobcom vzniknúť v dôsledku toho, že nad čas povolený právom Únie musel žalobca stráviť na pracovisku.

43. Normotvorca Smernice Rady 89/391/EHS a tiež Smernice Rady 2003/88/ES vychádzal z faktu, že z dôvodu vysokého výskytu pracovných úrazov a chorôb z povolania sa musia bezodkladne zaviesť alebo zlepšiť preventívne opatrenia na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pracovníkov a zaistiť vyšší stupeň ich ochrany, pričom tento cieľ by sa nemal podriaďovať ekonomickým úvahám. Všetci pracovníci by mali mať primeranú dobu odpočinku, pričom pojem odpočinok sa musí vyjadriť v jednotkách času, t. j. dňoch, hodinách, resp. ich častiach. Pracovníkom Spoločenstva sa musí poskytnúť minimálne denný, týždenný a ročný čas odpočinku a primerané prestávky v práci. V tejto súvislosti je potrebné tiež zaviesť maximálnu hranicu týždenného pracovného času. Primeraný odpočinok znamená, že pracovníci majú pravidelný čas odpočinku, trvanie ktorého je vyjadrené v jednotkách času a ktorý je dostatočne dlhý a nepretržitý, aby sa zabezpečilo, že v dôsledku vyčerpania alebo iného nepravidelného rozvrhnutia práce nespôsobia úraz ani sebe, ani spolupracovníkom alebo iným osobám, a že si ani krátkodobo ani dlhodobo nepoškodia zdravie.

44. Za skutkových okolností prejednávaneho prípadu, na strane žalobcu došlo k porušeniu jeho základného osobnostného práva – práva na ochranu zdravia spočívajúceho predovšetkým v porušení práva na primeranú dobu odpočinku.

45. Podľa § 13 OZ (1) Fyzická osoba má právo najmä sa domáhať, aby sa upustilo od neoprávnených zásahov do práva na ochranu jeho osobnosti, aby sa odstránili následky týchto zásahov a aby mu bolo dané primerané zadosťučinenie. (2) Pokiaľ by sa nezдалo postačujúce zadosťučinenie podľa odseku 1 najmä preto, že bola v značnej miere znížená dôstojnosť fyzickej osoby alebo jeho vážnosť v spoločnosti, má fyzická osoba tiež právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch.

46. Z citovaného ustanovenia vyplýva, že občianskoprávne prostriedky ochrany osobností sú uvedené iba príkladmo, z čoho súčasne vyplýva, že právna úprava nevyklučuje, aby poškodená fyzická osoba použila aj iné prostriedky ochrany. Pokiaľ ide o uplatnenie peňažnej satisfakcie, táto prichádza do úvahy vždy, pokiaľ by sa nepeňažná satisfakcia (podľa ods. 1) nejavila ako postačujúca.

47. Pokiaľ vychádzame z povahy porušeného práva a z okolností, za ktorých k porušeniu došlo, žalovaný ako členský štát Únie neprijal opatrenia nevyhnutné na zabezpečenie požiadavky, aby nebola prekročená maximálna hranica priemerného týždenného pracovného času, resp. prijal vnútroštátnu právnu úpravu v zmysle zák. č. 315/2001 Z.z. o Hasičskom a záchrannom zbore, ktorý umožňuje zamestnávateľovi, resp. služobnému úradu, rozvrhnúť príslušníkovi zboru služobný čas tak, že tento presiahne maximálnu hranicu stanovenú v Čl. 6 písm. b) Smernice 2003/88/ES, preto je v posudzovanej veci možné konštatovať, že žaloba na upustenie od neoprávneného zásahu a tiež žaloba na odstránenie trvajúcich následkov, nie sú namieste, vzhľadom na zodpovednostný subjekt, ktorým je štát. Vzhľadom na tieto špecifiká rovnako neprichádza do úvahy ani morálna satisfakcia, ktorou súdna prax rozumie predovšetkým ospravedlnenie, resp. odvolanie difamujúcich výrokov a podobne. Všetky spomínané občianskoprávne prostriedky ochrany osobnosti, ktoré odvolací súd vylúčil ako možné prostriedky, predstavujú prípad, kedy súdna prax nevyklučuje možnosť bez ďalšieho uplatniť z titulu uplatneného nároku požadované finančné zadosťučinenie. Podľa názoru odvolacieho súdu už samotná existencia zásahu do konštatovaných osobnostných práv žalobcov a jeho trvanie odôvodňujú požadovanie nemajetkovej ujmy v peniazoch ako účinný prostriedok ochrany osobnostných práv. Nedôvodná v tejto súvislosti je tiež odvolacia námietka, podľa ktorej sa súd nevysporiadal a nezdôvodnil, na základe akých dôkazov mal za preukázané, že bola v značnej miere znížená dôstojnosť fyzickej osoby. K tomu odvolací súd upriamuje pozornosť na to, že dikcia zákona pre priznanie nemajetkovej ujmy požaduje splnenie podmienky, podľa ktorej bola v značnej miere znížená dôstojnosť fyzickej osoby alebo jeho vážnosť v spoločnosti, iba príkladmo, čo vyjadruje slovami „najmä preto, že“.

48. Zákonodarcu nepodáva definíciu nemajetkovej ujmy a jej určenie čo do výšky je závislé na úvahe súdu. Nemajetková ujma sa prejavuje v ťažko definovateľnej sfére vnímania ťažkostí, nepohodlia, stresu a iných nežiaducich účinkov spojených so zásahom do základných ľudských hodnôt. Aj keď nemajetková ujma je škoda morálna, ideálna, imateriálna, prináleží za ňu poškodenému peňažná (materiálna) satisfakcia.

49. Pri rozhodovaní súdu o výške nemajetkovej ujmy v rámci voľnej úvahy, východiskom bude jej primeranosť; náhrada by mala byť taká vysoká, aby mohla splniť úlohu odškodňovacie, nielen symbolickú, na druhej strane však nemôže byť táto náhrada ani neprimerane vysoká.

50. Odvolací súd poukazuje na to, že nemajetková ujma je ujma, ktorá sa premieťa do psychickej sféry fyzickej osoby, a do jej postavenia v spoločnosti. Zmyslom náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch je zmierniť nepriaznivý následok neoprávneného zásahu. Výška náhrady nemajetkovej ujmy je určená základnými zákonnými kritériami, a to predovšetkým závažnosťou vzniknutej ujmy a okolnosťami za ktorých k porušeniu práva došlo. Za závažnú ujmu treba považovať ujmu, ktorú fyzická osoba vzhľadom na okolnosti, za ktorých k porušeniu práva došlo, intenzitu zásahu, jeho trvanie alebo dopad a dôsledky považuje za ujmu značnú, pritom nie sú rozhodujúce jej subjektívne pocity, ale objektívne hľadisko, teda to, či by predmetnú ujmu takto v danom mieste a čase vnímala aj každá iná fyzická osoba. Samotná závažnosť ujmy v dôsledku neoprávneného zásahu do práva na ochranu osobnosti nie je jediným a výlučným kritériom pre určenie výšky nemajetkovej ujmy v peniazoch, súd musí prihliadnuť aj na okolnosti za ktorých k porušeniu práva došlo.

51. Súd prvej inštancie v okolnostiach prípadu ustálil, že: „...týždenný pracovný čas žalobcu sa skladá zo 16,5 hodinových pracovných smien, po ktorých nasleduje 7,5 hodinová pohotovosť (t. j. 24 hodinové smeny) v takom rozsahu, že súhrn takto naskladaného týždenného pracovného času pravidelne prekračuje 48 hodín. Za takejto situácie, vzhľadom aj na náročnosť vykonávanej práce, súd konštatuje, že bolo zasiahnuté do osobnostných práv žalobcu, do jeho práva na odpočinok, do práva venovať sa rodine, záľubám, zvyšovať si svoju fyzickú zdatnosť, mentálnu kondíciu. Súd zobral do úvahy aj skutočnosť a povahu porušeného práva a okolnosti, za ktorých k porušeniu došlo, t. j. že žalovaná ako členský štát Únie neprijala opatrenia, nevyhnutné na zabezpečenie požiadavky, aby nebola prekročená maximálna hranica priemerného týždenného pracovného času, resp. prijala vnútroštátnu právnu úpravu v zmysle zák. č. 315/2001 Z. z. o Hasičskom a záchrannom zbore, ktorý umožňuje služobnému úradu rozvrhnúť príslušníkovi zboru služobný čas tak, že tento presiahne maximálnu hranicu stanovenú čl. 6 písm. b) Smernice Európskeho parlamentu a Rady 2003/88/ES, je možné konštatovať, že žaloba na upustenie od neoprávneného zásahu a odstránenie trvalých následkov by nebola vhodným spôsobom odškodnenia, berúc do úvahy aj situáciu, že na niekoľkých okresných súdoch prebieha množstvo totožných sporov. Zároveň súd zohľadnil aj tú skutočnosť, že v prípade žalobcu sa javí potreba, aby ako

hasič mal dostatok času na odpočinok, regeneráciu, súkromie a rodinný život. Berúc do úvahy všetky vyššie uvedené kritériá, dospel súd k záveru, že žaloba je nielen dôvodná, ale aj výška požadovanej peňažnej náhrady je primeraná.“

52. Odvolací súd dopĺňa, že žalobca vykonáva náročnú prácu a to nad čas povolený právom Únie. Službu vykonáva na pracovisku, kde musí byť fyzicky prítomný, aby bol nepretržite dostupný a pripravený okamžite v prípade potreby plniť svoje povinnosti. Tým dochádza k zásahu do jeho práva na súkromie, ktorého súčasťou je aj právo na rodinný život, teda právo utvárať, udržiavať a rozvíjať vzťahy medzi členmi rodiny, ktoré sú zvyčajne založené na silných citových väzbách. Žalobca sa objektívne nemôže venovať rodine v rozsahu, v akom by chcel, nemôže so svojim časom voľne nakladať, nemôže sa venovať svojim záľubám. Jedným z najvýznamnejších osobnostných práv je aj právo na ochranu zdravia a v súvislosti s tým právo na primeraný odpočinok a zotavenie. Uvedené právo je u žalobcu permanentne niekoľko rokov porušované a to napriek tomu, že plní v spoločnosti veľmi zodpovedné úlohy, ktoré neraz vyžadujú aj nasadenie vlastného života. Práca žalobcu ako hasiča je nepochybne nielen náročná a riziková, ale aj veľmi dôležitá. O to viac sa javí potreba, aby žalobca ako hasič mal dostatok času na odpočinok, regeneráciu, súkromie, rodinný život, aby sa mohol venovať svojim záľubám.

53. Pokiaľ odvolateľ spochybňuje okolnosť, ako súčasný stav zasahuje do osobnostnej sféry žalobcov uvažujúc, že otáznym zostáva, akú inú činnosť by chcel žalobca vykonávať v čase služobnej pohotovosti, pokiaľ tento čas pripadá na nočné hodiny, ktoré každá fyzická osoba využíva na spanie, odvolací súd predmetnú polemiku odvolateľa považuje za úzkoprsé chápanie dosahu predmetného zásahu do osobnostných práv žalobcov, keď podľa názoru odvolacieho súdu takýto zásah nemožno spájať výlučne s nočnými hodinami, pretože je potrebné si uvedomiť, že okolnosť, že osoba vykonávala služobnú pohotovosť, má nepochybne dopad aj na celý nasledujúci deň, pretože je rozdiel, či nasledujúci deň takáto osoba strávi po služobnej pohotovosti alebo po dni (noci) voľna. Uvedené je preto potrebné vnímať v širších súvislostiach, pretože porušenie práva na odpočinok má vplyv nielen na súkromný a rodinný život dotknutej osoby, ale aj na bezpečnosť práce a s tým spojenú ochranu zdravia.

54. Dôvodnou je ale odvolacia námietka spočívajúca v namietaní priznanej výšky nemajetkovej ujmy poukazom na doteraz priznávanú nemajetkovú ujmu v identických veciach na Okresnom súde Košice II a iných súdoch, kde priemerná priznaná výška predstavuje cca 2.400 eur.

55. Odvolací súd poukazuje na to, že táto námietka súvisí s uplatneným odvolacím dôvodom podľa § 364 ods. 1 písm. h) CSP, pretože ňou odvolateľ namieta priznanie nemajetkovej ujmy vo výške, ktorá nie je primeraná.

56. Odvolaciemu súdu je známe z jeho úradnej činnosti, že súdmi prvej inštancie je priznávaná nemajetková ujma v skutkovo a právne porovnateľných sporoch (a následne Krajský súd v Košiciach ako odvolací súd tieto rozhodnutia potvrdzuje) vo výške v rozpätí od 1.500 do 3.000 eur (napr. sp. zn. 2Co/60/2019 zo dňa 5.3.2020 - odvolací súd potvrdil súdom prvej inštancie priznanú nemajetkovú ujmu 1.500 eur, 5Co/163/2019 zo dňa 14.4.2022 - odvolací súd potvrdil súdom prvej inštancie priznanú nemajetkovú ujmu 2.000 eur, 11Co/222/2020 zo dňa 16.12.2020 - odvolací súd potvrdil súdom prvej inštancie priznanú nemajetkovú ujmu 2.000 eur, 5CoPr/11/2021 zo dňa 30.6.2022 - odvolací súd potvrdil súdom prvej inštancie priznanú nemajetkovú ujmu 2.500 eur, 5Co/96/2022 zo dňa 13. apríla 2023 - odvolací súd potvrdil súdom prvej inštancie priznanú nemajetkovú ujmu 2.500 eur, 5Co/94/2022 zo dňa 13. apríla 2023 - odvolací súd potvrdil súdom prvej inštancie priznanú nemajetkovú ujmu 2.500 eur, 5Co/5/2023 zo dňa 30. marca 2023 - odvolací súd potvrdil súdom prvej inštancie priznanú nemajetkovú ujmu 3.000 eur), na ktorú rozhodovaciu prax bolo potrebné tiež prihliadať pri ustálení konkrétnej výšky uplatneného nároku. Súd prvej inštancie na strane jednej síce konštatoval, že na niekoľkých okresných súdoch prebieha množstvo totožných sporov, na strane druhej uvedené ponechal iba vo všeobecnej rovine, navyše bez konkrétneho zhodnotenia, hoci spomínaná rozhodovacia prax bola (popri iných kritériách) relevantou pre ustálenie konečnej výšky nemajetkovej ujmy, ktorá v každom prípade musí spĺňať podmienku primeranosti.

57. Komplexným zhodnotením všetkých predchádzajúcich odsekov venujúcich sa výške nemajetkovej ujmy potom bolo možné považovať ako opodstatnený nárok na náhradu nemajetkovej ujmy vo výške

2.500 eur ako súčasne primeranej výške nemajetkovej ujmy, ktorá žalobcovi vznikla, pretože spĺňa odškodňovaciu úlohu, súčasne ešte nie je sumou neprimerane vysokou.

58. Zo všetkých vyššie uvedených dôvodov odvolací súd rozsudok v jeho napadnutom vyhovujúcom výroku I. v časti, v ktorej je žalovaný povinný zaplatiť žalobcovi sumu 2.500 eur, potvrdil ako vecne správny (§ 387 ods. 1 CSP) a v prevyšujúcej časti vyhovujúci výrok zmenil tak, že žalobu zamietol (§ 388 CSP).

59. Pretože odvolací súd zmenil rozsudok v jeho výroku I., bol povinný v súlade s § 396 CSP rozhodnúť o nároku na náhradu trov celého (prvoinštančného aj odvolacieho) konania, a to jedným výrokom.

60. Vzhľadom na charakter požadovaného peňažného plnenia, keď stanovenie konkrétnej výšky náhrady nemajetkovej ujmy (t.j. uplatnenej v peniazoch) záviselo od úvahy súdu, výsledok celého konania odôvodňoval priznanie náhrady trov celého konania žalobcovi v celom rozsahu, a to napriek tomu, že v konečnom dôsledku súd žalobu čiastočne zamietol.

61. Niet pochýb o tom, že Civilný sporový poriadok, na rozdiel od predchádzajúcej právnej úpravy, nemá výslovné ustanovenie, ktorým by uvažovalo o priznaní plnej náhrady trov konania napriek iba čiastočnému úspechu jednej zo strán sporu z dôvodu, že rozhodnutie o výške plnenia záviselo od úvahy súdu (porovnaj § 142 ods. 3 OSP). Napriek tomu ale naďalej je tu skupina súdnych sporov sporového charakteru, z povahy ktorých vyplýva, že konkrétna výška plnenia závisela od úvahy súdu. Medzi takéto konanie patrí tiež konanie o náhradu nemajetkovej ujmy, ako je tomu v prejednávanom prípade. Preto niet žiadneho rozumného dôvodu aplikujúc princíp spravodlivého súdneho konania, neprihliadnuť na to, že výška plnenia (náhrada nemajetkovej ujmy) bola závislá od úvahy súdu, a teda ide o prípad odôvodňujúci osobitné posudzovanie úspechu a neúspechu v konaní s dôsledkami na rozhodovanie o trovách konania, čo v konečnom dôsledku korešponduje so samotným zámerom novej právnej úpravy Civilného sporového poriadku, ktorým nebola snaha zákonodarcu sa pri rozhodovaní o náhrade trov konania koncepcie odchyliť od pravidla pôvodne vyjadreného v § 142 ods. 3 OSP (pozri Nález Ústavného súdu SR zo dňa 4.2.2021 sp. zn. III. ÚS 475/2018).

62. Žalobca bol v konaní plne úspešný čo do základu nároku a v časti neúspešný, pokiaľ išlo o priznanie konkrétnej výšky nemajetkovej ujmy, ktorej posúdenie bolo závislé od úvahy súdu. V kontexte vyššie uvedeného mu preto odvolací súd priznal proti žalovanému náhradu trov celého konania v plnom rozsahu.

63. Rozhodnutie bolo prijaté senátom Krajského súdu v Košiciach pomerom hlasov 3:0 (§ 393 ods. 2 posledná veta CSP).

Poučenie:

Proti tomuto rozhodnutiu odvolanie **n i e j e** prípustné.

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP).

Dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 CSP).

Dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu,

b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne (§ 421 ods. 1 CSP).

Dovolanie v prípadoch uvedených v odseku 1 nie je prípustné, ak odvolací súd rozhodol o odvolaní proti uzneseniu podľa § 357 písm. a) až n) (§ 421 ods. 2 CSP).

Dovolanie podľa § 421 ods. 1 nie je prípustné, ak a) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení neprevyšuje desaťnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada, b) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení v sporoch s ochranou slabšej strany neprevyšuje dvojnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada, c) je predmetom dovolacieho konania len príslušenstvo pohľadávky a výška príslušenstva v čase začatia dovolacieho konania neprevyšuje sumu podľa písmen a) a b). Na určenie výšky minimálnej mzdy v prípadoch uvedených v odseku 1 je rozhodujúci deň podania žaloby na súde prvej inštancie (§ 422 ods. 1, 2 CSP).

Dovolanie len proti dôvodom rozhodnutia nie je prípustné (§ 423 CSP).

Dovolanie sa podáva v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plyní znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy. Dovolanie je podané včas aj vtedy, ak bolo v lehote podané na príslušnom odvolacom alebo dovolacom súde (§ 427 ods. 1, 2 CSP).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 CSP).

Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 CSP). Povinnosť podľa odseku 1 neplatí, ak je a) dovolateľom fyzická osoba, ktorá má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa, b) dovolateľom právnická osoba a jej zamestnanec alebo člen, ktorý za ňu koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa, c) dovolateľ v sporoch s ochranou slabšej strany podľa druhej hlavy tretej časti tohto zákona zastúpený osobou založenou alebo zriadenou na ochranu spotrebiteľa, osobou oprávnenou na zastupovanie podľa predpisov o rovnakom zaobchádzaní a o ochrane pred diskrimináciou alebo odborovou organizáciou a ak ich zamestnanec alebo člen, ktorý za ne koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa (§ 429 ods. 2 CSP).

Rozsah, v akom sa rozhodnutie napáda, môže dovolateľ rozšíriť len do uplynutia lehoty na podanie dovolania (§ 430 CSP).